

Teknas innspill til RNB 2020

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 82 500 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

De økonomiske utsiktene var gode da Statsbudsjettet for 2020 ble vedtatt. Covid-19 pandemien og en lavere oljepris har snudd de økonomiske realitetene på hodet. Nå er det viktig at det gjøres justeringer i revidert nasjonalbudsjett som på kort sikt sikrer verdiskaping, kompetanse og arbeidsplasser i utsatte næringer. Så må budsjettet fortsatt svare på de langsiktige forhold, vi må fortsette å investere i kompetanse og omstillingen til et mer bærekraftig samfunn må fortsette.

Kompetanse er viktigere enn noen gang

Etter- og videreutdanningstilbud for høyutdanningsgrupper

Kompetansen til den enkelte har stor verdi for Norge. Denne må ikke legges brakk i krisetid, men økes og klargjøre oss for innovasjon, næringsutvikling og flere arbeidsplasser i tiden etter. Tilstrekkelig med midler til å få på plass et ordentlig etter- og videreutdanningstilbud for arbeidstakere – også de med høy utdanning – må på plass med sikte på rask utvikling av tilbud.

Flere studieplasser på masternivå innen realfaglige og teknologiske disipliner

Tekna mener regjeringen må sikre at universitetene og høyskolene tilbyr maksimalt antall studieplasser fra høsten for at flest mulig nå kan få tatt en utdanning i et anstrengt arbeidsmarked. Det vil være stor etterspørsel etter teknologisk, digital og naturvitenskapelig kompetanse fremover, og økt rekruttering til disse studiene må være et klart uttalt mål.

Tekna viser til at det vil bli et trangere arbeidsmarked og at regjeringen i den sammenheng bør legge til rette for økt antall studieplasser på masternivå innen realfaglige og teknologiske disipliner for dem som allerede har en bachelor. Utdanningsinstitusjonene bør prioritere dette på en slik måte at det ikke går utover kvaliteten på studiene. Flere av masterstudiene bør innrettes på en slik måte at de er mulige å ta i tillegg til jobb og for dem som er helt eller delvis permittert.

Kompetansetilbud som konsekvens av koronasituasjonen

Tekna viser til ordningene med søkbare midler til fleksible utdanningstilbud i DIKU og i Kompetanse Norge, samt midler til bedriftsintern opplæring (BIO) tildelt av fylkeskommunene. Det er viktig at disse midler nå retter seg mot de leverandørene som kan bidra til at de som har mistet eller står i fare for å miste jobben får kompetanse som gjør at man raskt kommer tilbake i arbeidslivet. Mange av gruppene med høyere utdanning har et stort potensial til å bidra med omstilling og vekst, men kan trenge noe faglig nyorientering samt enkle kurs i verktøy, CV-bygging, karriereveiledning osv. Derfor mener Tekna at man i RNB må sikre at midler til etterutdanning kan gis av leverandører som vil kunne gi tilbud permitterte og oppsagte etterspør.

Etter- og videreutdanningstilbud innen IT-sikkerhet

Særlig i den situasjonen vi nå står i hvor man jobber digitalt på en helt ny måte, vil god kompetanse på IT-sikkerhet være svært viktig. Fremover må vi modernisere, fornye og skape nye arbeidsplasser gjennom bruk av teknologi og nye digitale løsninger. Tekna mener man i RNB må sende tydelige styringssignaler til DIKU og Kompetanse Norge om at midler i budsjettet for 2020 og midler bevilget i forbindelse med krisepakken skal brukes til fleksible etter- og videreutdanningstilbud innen IT-sikkerhet. Det må raskt settes i gang et arbeide med å sikre at utdanningsleverandører utnytter muligheten til å søke disse midlene.

Investeringsbeslutning på fullskala karbonfangst og -lagring (CCS)

Tekna mener det er særlig viktig at fremdriften mot fullskala karbonfangst og -lagring (CCS) sikres.

Karbonfangst og -lagring er avgjørende for å få ned klimagassutslippene og nå målene i Parisavtalen. Norge har her en unik mulighet til å gå foran. Gitt den situasjonen vi nå er i med lavere aktivitet grunnet Korona-epidemien og lavere oljepris, så vil et slikt prosjekt kunne gi viktig aktivitet og arbeidsplasser i pressede sektorer.

Beregninger gjort av SINTEF viser at en satsing på CCS kan skape 30 000 til 40 000 nye arbeidsplasser frem mot 2050, og opptil 70 000 nye jobber med ringvirkningene. I tillegg vil konkurransekraften for opptil to hundre tusen eksisterende norske arbeidsplasser styrkes i et lavutslippssamfunn.¹

Tiltak for å sikre verdiskaping og arbeidsplasser i maritime næringer

Norges maritime industri står nå ovenfor sin mest alvorlige utfordring i moderne tid med korona-epidemien og oljeprisfallet. Verdiskaping og arbeidsplasser som har vært konkurransedyktige mistet med ett markedsgrunnlaget og står nå i fare for å forsvinne. Det haster med å få plass omfattende og konkrete offentlige motkonjunkturtiltak for å sikre disse. Tekna viser følgende tiltak foreslått av Maritimt forum².

- **Forsering av statlige skip:** Forsering av prosjekter knyttet til nye statlige skip, som staten allerede har planer om å bygge, vil gi økt aktivitet i krisetider. «Vanguard» er et tilnærmet gryteklart konsept for mineoppdrag for sjøforsvaret. Iverksettelse av bygging av to nye forskningsfartøy inkl. tilleggskapasiteter vil gi nye kapasiteter for havforskningen.
- **Grønt skifte:** Det er nå et stort behov for raskt å igangsette grønne tiltak som på kort sikt bidrar til å sikre verdiskaping og sysselsetting i grønn maritim industri – da spesielt i verftssegmentet og i utstys- og leverandørindustrien. På lang sikt vil tiltakene bidra til nasjonal målsetting om utslippskutt.
- **Havvind:** Vår sterke posisjon innen maritim og landbasert industri gir oss et unikt utgangspunkt for å ta en global lederrolle i utviklingen av flytende havvind. Satsing på havvind vil bl.a. også bidra til videreutvikling av hydrogenteknologi for internasjonal skipsfart.
- **Farledsutbedring og havneutvikling:** Utbedring og effektivisering av havnene vil gi gunstig miljøeffekt og stor samfunnsøkonomisk effekt. Det vil også styrke sjøveiens konkurransekraft, og bidra til godsoverføring fra vei til sjø.

¹ SINTEF (2018): Industrielle muligheter og arbeidsplasser ved CO2-håndtering i Norge

² Åpent brev fra Maritimt forum til Regjeringen og Stortinget, 3. april 2020: Koronakrisen: Maritimt Forums innspillspakke til strategiske myndighetstiltak for å opprettholde aktiviteten i maritim næring

Øke basisfinansieringen til de teknisk-industrielle forskningsinstituttene

Det er behov for en ekstraordinær økning av basisfinansieringen til de teknisk-industrielle instituttene. Det vil sikre fortsatt trykk i norsk omstilling og teknologiutvikling, og at vi har tilgang til høy kompetanse, topp laboratorier og sterk innovasjonsevne til å komme raskere og sterkere ut av denne krisen. Basisfinansieringen må økes til et konkurransedyktig nivå sammenlignet med internasjonale konkurrenter. I tider hvor virksomhetene har redusert evne til å investere i FoU, bør staten ta en større del av regningen for viktige FoU-prosjekter som gir innovasjon og utvikling og fremtidige arbeidsplasser i et fremtidig næringsliv.

NFDs Programkategori 17.20, kapittel 920: 700 mill. kroner, hvorav om lag 500 mill. kr til teknisk-industrielle institutter.

Vedlikehold på infrastruktur og klimatilpasning

Alle sektorer i samfunnet, stat og kommuner må tilpasse seg et endret klima. Tekna mener at bevilgninger til vedlikehold av veiene bør økes for å møte et endret klima med mer styrtregn, flom og ras.

I en tid med store utbygginger og tverrpolitisk enighet om at transportinfrastrukturen må bedres er det et paradoks at vedlikeholdsetterslepet på vei- og jernbane øker for de delene av infrastrukturen som er utsatt for vær og vind. Det satses på forskning og kunnskap om klima og nødvendige klimatilpasninger. Dette må følges opp i det konkrete arbeidet med å holde den allerede bygde infrastrukturen i stand.

Dette også vil være en god anledning nå til å satse på kompetanseoverføring fra petroleum til vann og avløp i kommunesektoren, og Tekna ber regjeringen igangsette et arbeid med slike investeringer nå.

Satsning på teknologi- og kompetanseoverføring

Norsk leverandørindustri og maritime næringer består av teknologimiljøer med bred kompetanse på å gjennomføre komplekse prosjekter med høye krav til sikkerhet i tøffe omgivelser. Erfaringene fra oljekrisen fra 2014 viser teknologi og kompetanse utviklet i denne næringen har stort potensiale for spredning til andre næringer og samfunnsområder fra havbruk til helse og klimatilpasning i kommunene. Teknologioverføring har tidligere vært gjort blant annet gjennom klynge-til klyngesamarbeid, og ved bruk av den såkalte "sandpit-metodikken" hvor problemeier og problemløser føres sammen. Blant annet ga Forskningsrådets program IDELAB svært gode resultater.

Tekna mener det er et stort uutnyttet potensial på dette området, og ber regjeringen legge til rette for en utvidet og systematisk teknologioverføring mellom bransjer og sektorer.

Vennlig hilsen
Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
Generalsekretær